

Tukuma
novads

Projekta apraksts

Publicēts: 03.06.2021.

Par projektu “Ziedoņa muzejs Tukumā | Ziedoņa dārzs Mālkalnā”

Projekta pamatojums

Tukums dzejniekam Imantam Ziedonim bijusi nozīmīga vieta personības veidošanās procesā, jo te pavadīti pusaudžu gadi, mācoties vidusskolā, iepazīta vide un skolotāji, kas viņam deva jaunus estētiskos apvēršņus un mudināja doties tālāk sevis pilnveidošanas un attīstības ceļā. To dzejnieks uzsvēra un vairākkārt apstiprināja, īpaši mūža nogalē.

Imants Ziedonis ir devis iedvesmu darbu turpinājumam, lai Tukuma smukums tiktu vairots nepārtraukti. Ir uzsākti lieli darbi, lai pilsēta gan pašiem tukumniekiem, gan tās viesiem būtu vēl patīkamāka.

Projekta ideja

Projekta ideja ir Ziedoņa muzeja izveide Tukumā – viens no Imanta Ziedoņa dzīves krustpunktiem ar vienu no pieturvietām Mālkalnā, kas nebūs vienkārši rekreācijas vieta vai parks, bet DĀRZS, jo Tukuma ainavai ne vienu vien gadsimtu bijuši raksturīgi dārzi. Šis dārzs ir plānots kā Imanta Ziedoņa muzeja krustpunkts – viens no vairākiem, kas savstarpēji veidotu vienotu ceļu tīklu gan Latvijā, gan ārpus tās, jo Ziedoņa muzejs ir CELŠ.

Kā vēl viena pieturvietas pilsētā tiek plānota E.Birznieka-Upīša Tukuma 1.pamatskola, kurā mācījās Imants Ziedonis, ar SKAPI – Imanta Ziedoņa dāvinātajām memoriālajām lietām, un nākotnē iecerētā pilsētas Dienvidu nogāze – zaļā zona dabas vērošanai un baudīšanai un ar, iespējams, pēc fotogrāfa Gunāra Janaiša lūguma tēlnieces Olgas Šilovas veidotās skulptūras “Imants Ziedonis uz ķekātām”.

Sagaidāmais rezultāts

Projekta iecere ir 7 - 10 gadu laikā labiekārtot Mālkalnu, izveidojot to par reālu dārzu, kurā virtuālā dārznieka loma būtu atvēlēta Imantam Ziedonim. Ar moderno tehnoloģiju palīdzību būs iespēja noklausīties stāstus par Mālkalnā esošo dārzu, Imantu Ziedoni, dārzu un parku vēsturi, Tukuma vēsturi, bet skolā, kurā mācījās dzejnieks, būtu iespēja brīvi apskatīt dzejnieka dāvinātās un skolas apkopotos priekšmetus.

Kāds ir Mālkalns šobrīd

Kādam varbūt šķitīs, ka Mālkalns atrodas tālu no pilsētas centrā, bet patiesībā tas atrodas 5 minūšu gājienā no dzelzceļa stacijas Tukums I un turpat blakus esošā Jauntukuma kvartāla, bet no pilsētas centra - 10 minūšu gājienā. Jāatzīmē, ka Mālkalns ar tajā esošo pieminekli, ir tā teritorija, kas ir viena no pirmajām, kuru redz iebraucēji pilsētā no Rīgas puses.

Šobrīd galvenie apskates objekti Mālkalnā ir tēlnieces, Tukuma novadnieces Artas Dumpes veidotais piemineklis “Tukuma atbrīvotājiem” un rotaļu laukums, kā arī ķiršu stādījumi, starp kuriem ir arī viens Imanta Ziedoņa stādītais dekoratīvais ķirsis. Kalnu šobrīd izmanto vien apkārtnes iedzīvotāji pastaigām vai svētku salūtu vērošanai Vecgada vakarā, vai īsākam ceļam gājienā no darba uz mājām.

Vienā parka pusē šobrīd vērojami dažādu koku stādījumi – bērzi, priedes, lapegles, parastais, sarkanais un parastais ozols. Vērigākie ir pamanījuši, ka Mālkalnā ir arī neliels diķis, taču kalna īpašā vērtība ir tā reljefs – vienlaikus sarežģīts un pateicīgs interesantas atpūtas vietas veidošanai. Kopējā Mālkalna platība ir 7 hektāri.

Mālkalna dārza attīstības koncepcija

Ņemot vērā parka reljefa un apstādījumu struktūru, ainavu arhitekti definējuši trīs konceptuālas zonas – pļavas zona, ainavu parka zona un meža skolas zona. Katrai no tām ir jau šobrīd atšķirīgs apstādījumu raksturs, kas tiek ņemts vērā, domājot par jaunā parka – Ziedoņa dārza izveidi. Pļavas zona ir līdzena teritorija ar zemu koku daudzumu, piemērota pasākumu rīkošanai. Ainavu parka zonai ir ainaviska parka raksturs, kuru veido koku puduri, ūdensmala, paugurainais reljefs. Šī zona ir piemērota dārzu paraugstādījumu veidošanai, pastaigu takām. Meža skolas zonā ir raksturīgs blīvs

koku stādījums, un tā kā esošie koki jau ir stādīti monokultūru audzēs, tad šī vieta būtu piemērota meža laboratorijas veidošanai, pastaigām un dabas izziņai.

Mālkalna attīstība paredz izveidot šo vietu par vienmēr ziedošu dārzu ar daudzu slāņu stāstiem: par vietu – Mālkalnu un pilsētu - Tukumu, par dārziem - dārzu veidiem, dārzaugiem, parkiem, mežiem, Tukumu kā dārzu pilsētu un Imantu Ziedoni – rakstnieku, kurš vidusskolas gadus pavadījis Tukumā un, beidzot skolu, gribējis būt dārznieks, bet kļuvis par citādāku dārznieku. Ar Imantu Ziedoni šim dārzam ir īpaša saikne, jo tas tiek plānots kā Imanta Ziedoņa muzeja krustpunkts – viens no vairākiem, kas savstarpēji veidotu vienotu ceļu tīklu gan Latvijā, gan ārpus tās.

Pļavas zona

Ķiršu dārzs ir parka galvenais atpazīstamības simbols gan šodien, gan plānots tāds arī nākotnē. Pēc ķiršu ziedēšanas pavasarī tas kalpos kā mākslas objekts, kuru var baudīt gan apmeklējot parku klātienē, gan braucot garām ar automašīnu. Ziedoņa dārzā ir divas ķiršu dārza vietas – Mālkalna nogāzē pļavas daļā un pie A.Dumpes pieminekļa laukuma. Ķiršu audžu attīstības koncepcija ir aicināt cilvēkus pastaigāties starp, zem un virs ķiršiem, tāpēc ķiršu stādījumi būs papildināti ar gājēju celiņiem, laipām, dekoratīvām apdabēm, dekoratīvo apgaismojumu, mākslas objektiem “kāpnes”, kas ļautu apmeklētājiem pakāpties nedaudz augstāk par zemo ķiršu galotnēm.

Visa Mālkalna rietumu nogāze, kas vijas gar Jelgavas ielu, ir Mālkalna un Tukuma vizītkarte katru reizi, kad tiek braukts uz vai no Tukuma. Nākotnē tai tiek paredzēta radoša pieeja nogāžu pļavu pļaušanā, kas radīs unikālu pieredzi parka apmeklētājiem, kā arī izcels parka savdabīgo reljefu. Piedevām katru gadu būs iespējams veidot atšķirīgu rakstu.

Ar skatu uz pilsētu paredzēts izveidot platformu, kas apspēlēs Imanta Ziedoņa ideju par “bezgalīgo ceļu”. Tā izvietosies Mālkalna nogāzes augšdaļā un radīs vizuālu akcentu, izbraucot no Tukuma uz Rīgas pusi. Plānots, ka skatu platformas augstākais punkts pacelsies 3 metrus virs zemes. Savukārt blakus esošā vairāk kā 3000 kvadrātmetri lielā pļava būtu piemērota dažāda veida pasākumiem.

Bērnu rotaļu laukumu - Rotaļu dārzu lielākoties iecerēts veidot no dabā radītiem materiāliem, kā arī izveidot daudzveidīgu maza izmēra reljefu. Izveidotie vaļņi būs gan rotaļu zonas nodalītājs, gan rotaļu dārza sastāvdaļa, uz kuriem pakāpties, noslidēt, noripināties utt. Te kā netradicionāli rotaļu elementi paredzēti lielu zarainu koku stumbri, kurus savstarpēji nostiprinot, veidosies daudzveidīga kāpelējamā un balansēšanas rotaļu platforma. Te būs gan šūpoles un kāpelējami tīkli, gan ūdens elementi u.c.

Pļavas zonu ar ainavu parka zonu, kurā būs skatāmi dažādu veidu dārzi, savienos Dārznieka laipa pāri gravai. Savukārt gravā būs izveidots Lietus dārzs, kura izveidei palīdzēs esošā dārza transformācija, kas radīs gravas hidroloģiskā režīma izmaiņas. Tas līdzī nesīs arī vizuālas izmaiņas: gultni iekļaujot ar akmeņiem, nogāzes tiks papildinātas ar apstādījumiem – pelašķiem, kalmēm, astilbēm, puķu meldriem, purva purenēm, purva skalbēm, ežziedēm, ehinācijām, krastkaņepēm, izplestiem doņiem, ūdens mētrām, vilkvālēm un grīšļiem.

Ainavu parks Mālkalnā

Ainavu parka zona aizņems kalna centrālo daļu ar Ūdens dārzu, Dārzu skolu un plašo kalna dienvidu jeb Saulrieta nogāzi. Ūdens dārzs tiks veidots, paplašinot jau esošo dārzu. Iecerēts, ka gar krastu virzīsies koka laipas, kas dažviet atradīsies arī virs ūdens. Laipas būs ar paplašinājumiem – atpūtas vietām, kas aprīkotas ar sēžamelementiem un izziņas stendiem. Lielā dīķa krasti būs lēzeni, lai veidotu daudzveidīgus krasta apstādījumus. Ievietojot dīķī strūklaku, tas tiktu bagātināts ar skābekli un novērstu dīķa aizaugšanu.

Dārzu skola būs kā tematiska ekspozīcija ar dažādu dārzu parauglaucīņiem un dobēm. Pastāvīgo dārzu ekspozīciju veidotu latviskais dārzs, ārstniecības augi, dekoratīvie dārzeni un kukaiņu augi, bet mainīgo ekspozīciju – viengadīgās puķes. Līdz ar to dārzs katru gadu varēs būt citādāks. Dārzu skola ar saviem mini dārziem būs gan atpūtas, gan izziņas vieta. Šeit būs iespējams rīkot arī izglītojošus pasākumus par dažādu augu un ziedu audzēšanu, kopšanu utt.

Savukārt Mālkalna nogāzes, kas pavērsta rietumu virzienā, apaugumu arī paredzēts veidot kā radošo pļavu, pielietojot tajā radošās pļaušanas paņēmienus. Tā kā šī vieta ir jau iecienīta saules baudīšanai, tad tajā paredzēts izvietot zvilņus saules vannām un saulrieta vērošanai.

Meža skola pilsētā

Pateicoties tiem koku stādījumiem, kas veikti iepriekšējos gadu desmitos, parka austrumu malā būs iespējams izveidot meža skolu. Tajā pastaigu takas vedīs pa dažādu raksturu meža zonām – bērzu birzi, priežu silu, lapegļu puduri un ozolu silu. Lai katru no zonām šai vietā akcentētu, paredzēts to papildināt ar biotopam raksturīgajiem augiem vai tieši pretēji – kontrastējošiem augiem.

Arī Meža skolas zona būs ar iespēju izglītoties, jo tajā būs gan informatīvi stendi, gan iecerētas interaktīvas spēles un atpūtas vietas. Te iecerēts arī Putnu paviljons – nojume, kuru izmantot kā zaļo klasi. Pa mežu vietām vedīs takas, vietām koka laipas, kas būs izvietotas virs zemes līmeņa, lai nebojātu koku un zemesaugšanas apstākļus.

Infrastruktūra

Pieaugot vietas apmeklētībai, plānots paplašināt esošās autostāvvietas zonu, paredzot vietas vismaz 60 automašīnām un 3 autobusiem, kā arī atsevišķu zonu ar būvapjomiem (tualetes, informācijas kiosks u.tml.). lai neveidotos vienmuļš bruģēts laukums, stāvlaukums tiks papildināts ar zaļām salām un koku stādījumiem.

Ieeja Ziedoņa dārzā plānota arī no pilsētas puses tiem, kas uz to būs devušies ar kājām vai velosipēdu. Savukārt esošais gājēju ceļš, kas ved kalnā, pārtaps par gājēju un velobraucēju celiņu un aizvedīs līdz Zemgales ielai, kur atradīsies trešā ieeja parkā. To noteikti novērtēs L.Parka un Zemgales ielas, kā arī pārējie šī mikrorajona privātmāju iedzīvotāji.

Virtuālais dārzs

Projekta iecere ir izveidot arī virtuālo dārzu un radīt virtuālo dārznieku Imantu Ziedoni, kurš uz Mālkalnu atnākušos iepazīstinātu ar dārzu, ar pilsētu, stāstītu par to, kā izaudzēt ķirbi vai uzziedināt pirmos pavasara ziedus. Iespējams, dārznieks Imants Ziedonis atzīsies arī, kādas krāsas ziedi patīk viņam. Darbs pie virtuālā dārza satura un stāstiem vēl turpinās...

Kad tas viss būs skatāms?

Ziedoņa dārza Mālkalnā veidošanas plāns paredz secīgu, pakāpenisku vairāku gadu darbu. Darbi sadalīti tā, lai jau pēc pirmajiem 2 gadiem kalnā būtu saskatāmas pirmās izmaiņas un 2023.gada 3.maijā mēs visi varētu tajā svinēt Imanta Ziedoņa 90.dzimšanas dienu. Plānots, ka 2023.gadā kalnā jābūt izveidotam plašam gājēju celiņu tīklojumam, pārveidotam Ķiršu dārza kalna ziemeļrietumu nogāzei un Saulrieta nogāzei.

2025.gadā, kad Tukums svinēs savu 580.gadadienu (kopš pirmoreiz vēstures avotos parādījies Tukuma miesta nosaukums),

Mākalnu rotātu ūdens dārzs un būtu uzsākti Meža skolas un Rotaļu dārza labiekārtošana, bet pilnīga dārza pabeigšana iecerēta uz Latvijas 110.dzimšanas dienu 2028.gadā.

<https://www.tukums.lv/lv/projekta-apraksts-ziedona-darzs-malkalna>